

ת"פ 37134/10/17 - אליצור אטיאס נגד מדינת ישראל- המחלקה לחקירות שוטרים

בית משפט השלום בירושלים

ת"פ 37134-10-17 מחלקה לחקירות שוטרים - מח"ש נ' אטיאס ואח'
תיק חיצוני: 2717/2016

מספר בקשה: 76

בפני כבוד השופטת ג'ויה סקפה שפירא
המבקש אליצור אטיאס
ע"י ב"כ עוה"ד אבשלום גיספאן
נגד
המשיבה מדינת ישראל- המחלקה לחקירות שוטרים
ע"י ב"כ עוה"ד בתיה קוליץ

החלטה

רקע והליכים קודמים

1. ביום 22.10.17 הוגש נגד המבקש ונגד נאשמת נוספת כתב אישום שכלל שישה אישומים.
כתב האישום תוקן בעניינו של המבקש שלוש פעמים, האחרונה שבהן ביום 16.5.18. כתב האישום המתוקן בשלישית כלל אף הוא שישה אישומים ובהם יוחסו למבקש עבירות מרמה והפרת אמונים, קבלת דבר במרמה, איסור שימוש במוצרי תעבורה ואיסור תיקון רכב בשטחי הרשות לפי חוק הגבלת השימוש ורישום פעולות בחלקי רכב משומשים (מניעת גניבות), תשנ"ח-1998, שלוש עבירות השגת מידע לפי חוק המרשם הפלילי ותקנת השבים, התשמ"א-1981 והפרת סודיות לפי חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981.
2. ביום 5.3.18 הודיעו הצדדים על הסדר טיעון שנערך בעניינה של הנאשמת הנוספת, היא הודתה בעבירת שותפות להפרת אמונים שיוחסה לה ונקבעה אשמתה, וביום 15.10.18 היא הורשעה בעבירה שביצעה, ונגזרו עליה 140 שעות שירות לתועלת הציבור, מאסר מותנה וקנס.
3. בדיון שהתקיים ביום 18.3.18 כפר המבקש במיוחס לו והתיק נקבע לשמיעת ראיות.
4. ביום 15.5.18, בפתח הדיון הראשון שנקבע לשמיעת ראיות, המשיבה הודיעה כי היא חוזרת בה מהאישום השני, ובהמשך, במסגרת הכרעת דין חלקית שניתנה ביום 18.6.18, הוא זוכה מעבירת קבלת דבר במרמה שיוחסה לו באישום זה.

5. הראיות בתיק נשמעו במשך תשעה דיונים, ודין נוסף הוקדש להשלמת סיכומי הצדדים, אשר עיקריהם הוגשו בכתב.

6. ביום 3.7.19 ניתנה הכרעת דין שבה הורשע המבקש בעבירות הבאות:

עבירת מרמה והפרת אמונים שיוחסה לו באישום הראשון, עבירת ניסיון שימוש במוצר תעבורה משומש משטחי האחריות האזרחית הפלסטינית שיוחסה לו באישום השלישי ושתי עבירות השגת מידע בניגוד לחוק המרשם הפלילי ותקנת השבים שיוחסו לו באישום החמישי והשישי.

המבקש זוכה מעבירת איסור תיקון רכב בשטחי הרשות הפלסטינית לפי חוק מניעת גנבות שיוחסה לו באישום השלישי, מעבירת השגת מידע שיוחסה לו באישום הרביעי ומעבירת הפרת סודיות שיוחסה לו באישום השישי.

7. ביום 20.11.19 נגזר דינו של המבקש והוטלו עליו ארבעה חודשי מאסר בעבודות שירות ועונשי מאסר מותנים.

לבקשת המבקש ביצוע העונש עוכב, תחילה למשך 45 ימים, ובהמשך- עד למתן פסק דין בערעור.

8. המבקש הגיש ערעור על פסק הדין.

בפסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים בע"פ 75519-12-19 שניתן ביום 3.1.21 זוכה המבקש מכל העבירות שבהן הורשע (להלן: "פסק הדין הראשון").

9. המשיבה הגישה בקשת רשות ערעור לבית המשפט העליון על זיכוי של המבקש מעבירת המרמה והפרת אמונים שיוחסה לו באישום הראשון. בית המשפט העליון נתן למשיבה רשות ערעור וזן בבקשה כבערעור.

ביום 16.3.22 ניתן פסק דינו של בית המשפט העליון ברע"פ 1089/21, אשר קיבל את הערעור על זיכוי של המבקש מעבירת מרמה והפרת אמונים והדין הוחזר לבית המשפט המחוזי על מנת שישוב וידון בעבירה זו, לנוכח הכרעתו של בית המשפט העליון בסוגיה העקרונית של קבילות תוצרי האזנת הסתר.

10. ביום 7.2.23 ניתן פסק דינו של בית המשפט המחוזי ובו זוכה המבקש מאירוע אחד של מרמה והפרת אמונים שיוחס לו באישום הראשון. ביחס לאירוע נוסף ההרשעה נותרה על כנה. גם הערעור על גזר הדין התקבל וחלף העונשים שנגזרו עליו בבית משפט השלום, הוטל עליו עונש של 50 שעות שירות לתועלת הציבור (להלן: "פסק הדין השני"). בשולי פסק הדין ציין בית המשפט המחוזי כדלקמן:

"ראשית, מכתב אישום שהחזיק שישה אישומים נותר לבסוף אישום אחד שמתוכו הורשע המערער בשל אירוע אחד. יוער בהקשר זה כי לגבי חלק מהאישומים התעורר ספק בנוגע לשאלה אם היה מקום להגיש בעטייהם כתב אישום פלילי

עמוד 2

ודומה כי היה מקום לשקול להסתפק בפעולה במישור המשמעותי בלבד. שנית, כתב האישום המקורי נגד המערער הוגש ביום 22.10.17, לפני יותר מחמש שנים. חלוף הזמן הוא גורם משמעותי שיש לשקול, במיוחד בשים לב לכך שאין לתלות במערער את האשמה לכך, שעה שפרק זמן לא מבוטל חלף מאחר שהדיון בעניינו עורר סוגיה עקרונית וחשובה שבירורה תרם להימשכות ההליכים. שלישית, יש ליתן משקל נכבד גם למחיר הכבד ששילם המערער הן בחייו המקצועיים הן בחייו האישיים בגין מעורבותו באירועים מושא כתב האישום. אכן, על אדם לשאת בתוצאות מעשיו אולם דומה כי עומק הפגיעה במערער אינו עומד ביחס סביר למעשים אשר לפיהם הורשע בסופו של דבר."

11. המבקש הגיש בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי, ובהחלטתו מיום 16.4.23 ברע"פ 2152/23 דחה בית המשפט העליון את הבקשה.

הבקשה

12. לפני בקשה מטעם המבקש לפסיקת פיצויים לפי סעיף 80(א) לחוק העונשין התשל"ז-1977. המבקש טוען כי מחדלי החקירה ורשלנותה של המשיבה בבדיקת החשדות נגדו לאורך ההליך, כמו גם הימנעותה מלבחון את ראיותיה בכל שלב ושלב, מצדיקים פיצוי של המבקש הן בגין הימים שבהם שהה במעצר, הן בגין אובדן ימי עבודה, הן בגין שכר הטרחה ששילם לעורך דינו. ביחס לרכיב שכר הטרחה ביקש המבקש להעמיד את סכום ההוצאות על סך של 35,419 ש"ח. עוד נטען, כי זיכויו של המבקש משמונה מתוך עשרת הסעיפים שהרכיבו את האישום הראשון והרשעתו רק באירוע אחד מתוך ארבעה שנטענו באישום זה, מלמדים על כך שלא היה יסוד לאשמה נגדו בשלושת המקרים האחרים שמהם הוא זוכה לחלוטין. המבקש טוען עוד, כי גם ביחס ליתר האישומים שיוחסו לו בכתב האישום לא היה יסוד לאשמה. לשיטתו, מצב הראיות בתיק עובר להגשת כתב האישום היה מביא תובע סביר להאמין כי אין אפשרות סבירה להרשעה וכי גם לאחר הגשת כתב האישום ולנוכח השתלשלות האירועים בתיק נדרשה המשיבה לבחון את האפשרות להרשעה. מעבר לכך טען המבקש, כי התקיימו גם נסיבות אחרות המצדיקות פסיקת פיצוי בעקבות הזיכוי מהאישומים שיוחסו לו, ובהן הנזק האישי, המשפחתי והכלכלי שנגרמו למבקש, פיטוריו מן המשטרה עם הגשת כתב האישום, שהיה, לטענת המבקש, מנופח ומופרך, והפגיעה הקשה בכבודו ובשמו הטוב. בהקשר זה נטען עוד, כי לו היה מוגש כתב האישום כשהוא כולל רק את אותו חלק שבו הורשע המבקש בסופו של יום, הוא לא היה מפוטר מהמשטרה ולא היה נאלץ לנהל הליך משפטי בן ארבע שנים כדי להוכיח את חפותו.

13. בתגובתה ביקשה המשיבה לדחות את הבקשה וטענה כי המקרה דנן לא מקיים את הדרישות שנקבעו בחוק ובפסיקה לצורך פסיקת פיצוי למבקש. נטען כי כתב האישום והראיות שהוגשו היו מבוססים והצדיקו את הגשתם, ולמולם עמדה רק גרסתו של המבקש, שלא נמצא לה כל חיזוק ראייתי. כן טענה המשיבה, כי ניהלה את המשפט באופן סביר והוגן, כי לא היה כרסום בראיות וכי על בסיס אותן ראיות עצמן הורשעה הנאשמת הנוספת שהועמדה לדין יחד עם המבקש, ובגרסתה אף הפלילה אותו וצורפה לרשימת עדי התביעה עוד לפני שניתנה תשובת המבקש לאישום. המשיבה טענה עוד, כי העובדה שחזרה בה מהאישום השני עוד טרם שמיעת

הראיות, יש בה כדי להפריך את הטענה כי נמנעה מלשוב ולבחון את הראיות לאורך ההליך. עוד נטען, כי הגם שבית המשפט המחוזי זיכה בסופו של יום את המבקש, פסק הדין התבסס על הכרעה משפטית הנוגעת לקבילותן של ראיות אשר נהפכה על ידי בית המשפט העליון. לבסוף צוין כי הגם שבמסגרת הכרעת הדין נמתחה ביקורת על התנהלות המשיבה, לא היה בכך כדי להשפיע על זכויותיו של המבקש או על המארג הראייתי.

14. בהסכמת הצדדים ההחלטה ניתנת על בסיס טיעוניהם הכתובים בלבד, בקשת המבקש, תגובת המשיבה ותשובת המבקש לתגובה.

המסגרת הנורמטיבית

15. סעיף 80 לחוק העונשין התשל"ז-1977 קובע כדלקמן:

"80. הוצאות ההגנה מאוצר המדינה

- (א) **משפט שנפתח שלא דרך קובלנה וראה בית המשפט שלא היה יסוד להאשמה, או שראה נסיבות אחרות המצדיקות זאת, רשאי הוא לצוות כי אוצר המדינה ישלם לנאשם הוצאות הגנתו ופיצוי על מעצרו או מאסר בשל האשמה שממנה זוכה או בשל אישום שבוטל לפי סעיף 94(ב) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב] התשמ"ב-1982, בסכום שייראה לבית המשפט; ...**
- (ב) **שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, סכומי מקסימום להוצאות ולפיצויים האמורים.**
- (ג) **החלטת בית המשפט לפי סעיף זה ניתנת לערעור כפסק דין בפלילים."**

16. לשון החוק הפשוטה מלמדת כי פסיקת פיצוי על בסיס הוראה זו מחייבת קיומו של תנאי סף, שלפיו הנאשם זוכה או שהאישום כנגדו בוטל. ואולם, עצם הזיכוי בדין אינו מקנה לנאשם זכות לפיצוי, נדרשת התקיימותה של אחת משתי העילות: היעדר יסוד לאשמה או נסיבות אחרות המצדיקות זאת (ע"פ 5928/19 פלוני נ' **מדינת ישראל** (נבו 5.10.21)), שאז יש לבית המשפט שיקול דעת האם לפסוק פיצוי. ודוק, הפסיקה הדגישה את הצורך להישמר מפני השפעה מצננת של השימוש בהוראה זו על רשויות התביעה, ולג ג דרך שמאזנת בין זכויות החשוד והנאשם לחירות, כבוד ושם טוב, לאינטרס הציבורי שבאכיפת החוק והעמדתם של עבריינים לדין פלילי (ראו ע"פ 11024/02 **מנסור נ' מדינת ישראל** (פ"ד נח(1) 436).

17. אשר לעילה הראשונה - "לא היה יסוד לאשמה", הפסיקה קבעה כי יש לבחון באופן אובייקטיבי האם התשתית הראייתית שהונחה לפני התביעה הקימה "סיכוי סביר להרשעה", כלומר, האם תובע סביר וזהיר היה מגיע למסקנה שיש מקום להגשת כתב אישום (ע"פ 5851/19 **מדינת ישראל נ' אברג'יל** (נבו 2.2.20)). הרף שנקבע בפסיקה ביחס למבחן זה הוא מחמיר, ונדרשת אי סבירות בולטת והיעדר זהירות ראויה שבהן נהגה התביעה (ראו למשל ע"פ 303/02 **דרוויש חמאדן נ' מדינת ישראל** (3.2.03); ע"פ 4466/98 **דבש נ' מדינת ישראל** (נבו 22.1.02));

בע"פ 1524/93 מיכאלשווילי נ' מדינת ישראל (נבו 26.4.94) נקבע:

"על בית המשפט לבדוק את שיקול-דעתה של התביעה עובר להגשת כתב האישום נגד אותו נאשם, ורק אם יימצא שמלכתחילה לא היה מקום להעמיד לדין, או מפני שהעובדות הנטענות אינן מהוות עבירה מבחינה משפטית, או מפני שהיה ברור מראש שחומר הראיות שבידי התביעה לא יספיק להשגת הרשעה בפלילים, יהיה מקום לפסוק הוצאות ופיצוי לנאשם על פי סעיף 80(א)..."

18. ביחס לעילה הנוספת המאפשרת פסיקת פיצוי, "נסיבות אחרות המצדיקות זאת", קבע בית המשפט העליון בע"פ 4466/98 דבש נ' מדינת ישראל (נבו 22.1.02) כי מדובר בעילה גמישה המעניקה לבית המשפט שיקול דעת רחב, שיש לבססו על שיקולי צדק. במסגרת זאת נדרש בית המשפט לשקול, בין היתר, את אופיים של הליכי החקירה והמשפט, את אופי זיכוי של הנאשם ואת נסיבותיו האישיות.

עוד נקבע בפסיקת בית המשפט העליון, כי תיתכנה נסיבות מסוימות, שבהן לא יהא זה מוצדק לחייב את המדינה בפיצוי נאשם שזוכה. כך הוא למשל, כאשר התנהגות הנאשם היא שהביאה להעלאת החשד, לפתיחה בחקירה או להגשת כתב אישום נגדו, או כאשר התנהגותו של הנאשם במהלך החקירה והמשפט לא תרמה לחקר האמת, או כאשר הזיכוי הוא מחמת הספק בשל קושי טכני. ראו למשל ע"פ 700/00 טוויל נ' מדינת ישראל (פ"ד נו(4) 450).

דין והכרעה

19. נקודת המוצא לבחינת בקשתו של המבקש היא כי אין מדובר במי שזוכה מכל המיוחס לו בכתב האישום, אלא שלצד זיכוי מחלק גדול מהאישומים ומעשי העבירה שיוחסו לו, המבקש הורשע בעבירת מרמה והפרת אמונים ביחס לאחד האירועים שפורטו באישום הראשון ונגזרו עליו 50 שעות שירות לתועלת הציבור. בית המשפט העליון קבע בעניין זה, כי מדובר בעונש, מקל העושה חסד עם המבקש (רע"פ 2152/23 הנ"ל בפסקה 6). מתוך דברים אלה ניתן ללמוד כי לא ניתן להקל ראש במעשים שבגינם הורשע המבקש ובעבירה שהם מגלמים.

20. ככל שהדברים נוגעים לעילה שלפיה לא היה יסוד לאשמה ביחס לאישומים שמהם זוכה המבקש, יש לומר כי הראיות שהובאו במשפטו של המבקש ביססו הכרעה שיפוטית בדבר אשמתו של המבקש בחלק גדול מתוך האישומים, ובמסגרת הכרעת הדין של בית משפט השלום הוא הורשע בחלק גדול מהאישומים והעבירות שיוחסו לו.

זיכוי של המבקש בפסק דינו הראשון של בית המשפט המחוזי לא התבסס על העדרה של תשתית ראייתית מספקת, אלא נשען על הכרעתו של בית המשפט המחוזי בסוגיה משפטית שלא נטענה על ידי המבקש, ממילא לא נידונה בבית משפט השלום, ומכל מקום הכרעה זו שונתה בפסק דינו של בית המשפט העליון. לפיכך, סברתה של המשיבה טרם הגשת כתב האישום, כי יש בידה תשתית ראייתית קבילה ומספקת המקימה סיכוי סביר להרשעתו של המבקש, הייתה מבוססת כדבעי.

21. ככל שהדברים נוגעים לאישום הראשון, והחמור מבין האישומים שבגינם הועמד המבקש לדין, לא ניתן אף

להתעלם מן העובדה, שעל בסיס אותה תשתית ראייתית ואותו מסד עובדתי הועמדה לדין גם הנאשמת 2 בכתב האישום וגם היא הורשעה בעבירה שיוחסה לה, הרשעה שהיא כיום חלוטה.

22. עוד יש להוסיף, כי לגבי חלק מהאירועים שמהם זוכה המבקש באישום הראשון בית המשפט המחוזי לא קבע כי אין תשתית ראייתית מספקת לאישום, אלא שמדובר במעשים שניתן היה להסתפק בהעמדתו של המבקש בגינם לדין משמעתי (ראו וסעיפים 25 ו-35 לפסק הדין השני).

23. נדבר נוסף שעליו ביסס בית המשפט המחוזי את הזיכוי ביחס לאישומים השלישי, החמישי והשישי הוא הגנה מן הצדק, לנוכח העובדה שמדובר בעבירות שהעמדה לדין פלילי בגינן היא נדירה, בצירוף העובדה שעיקר התשתית הראייתית ששימשה להרשעת המבקש הייתה האזנות סתר, אשר על פי קביעתו של בית המשפט המחוזי בפסק הדין הראשון, לא היו קבילות.

גם כאן לא קבע בית המשפט המחוזי כי לא הייתה תשתית ראייתית מספקת להוכחת האשמה, אלא שמדובר במעשים שראוי היה להעמיד את המבקש לדין משמעתי בגינם ולא לדין פלילי (ראו סעיף 18 לפסק הדין הראשון).

המשיבה לא ביקשה רשות לערער על הכרעה זו של בית המשפט המחוזי, וזיכוי המבקש מהעבירות שיוחסו לו באישומים נותר בעינו. עם זאת יש לומר, כי לנוכח פסק דינו של בית המשפט העליון ברע"פ 1089/21, חלק מהתשתית המשפטית שעליה התבסס הזיכוי באישומים אלה שונתה, וממילא לא ניתן לומר כעת, כי לא היה יסוד לאשמה ביחס לאישומים אלה.

24. אמת, כבר בערכאה הדיונית זוכה המבקש מעבירת קבלת דבר במרמה שיוחסה לו באישום השני, לאחר שהמשיבה חזרה בה מן האישום, זוכה מן העבירה שיוחסה לו באישום השלישי, אך הורשע בעבירה אחת תחתיה, וזוכה מעבירת השגת מידע בניגוד לחוק המרשם הפלילי שיוחסה לו באישום הרביעי ומעבירת הפרת סודיות לפי חוק הגנת הפרטיות שיוחסה לו באישום השישי. עם זאת אני סבורה, כי בבחינת בקשת פיצויים לפי סעיף 80 לחוק העונשין המתייחסת לכתב אישום ענף ומורכב דוגמת זה שהוגש נגד המבקש, אין מקום לבחון באופן נפרד כל עובדה שנטענה בכתב האישום, הוראת חיקוק או אישום, בפרט כאשר אישומים 4-6 זכו לנתח קטן בלבד ממאמצי הגנתו של המבקש (ראו למשל סיכומי ההגנה מיום 18.4.19 בעמ' 17-18), ויש לבחון את התמונה הראייתית בכללותה. תמונה זו מלמדת, כי טרם הגשת כתב האישום הייתה בידי המשיבה תשתית ראייתית שהקימה סיכוי סביר להרשעה.

אמנם, הכרעת הדין התייחסה לדבר קיומם של מחדלי חקירה, ואולם כפי שצוין בהכרעת הדין עצמה, לא היה בכך כדי להשפיע על התמונה הראייתית (ראו למשל סעיפים 43-44 להכרעת הדין).

25. זאת ועוד, העובדה כי בפתח שמיעת הראיות, בשלב מוקדם, יחסית, של ההליך, המשיבה הודיעה לבית המשפט על חזרה מהאישום השני, מלמדת כי רשויות התביעה לא נותרו שבויות בתפיסתן ביחס לכתב האישום, ושוב ובחנו את הדברים גם בשלבים שלאחר הגשת כתב האישום.

26. לנוכח האמור לעיל, יש לדחות את הטענה כי לא היה יסוד להאשמת המבקש בעבירות ובאישומים שיוחסו לו.

27. אשר לטענה בדבר קיומן של נסיבות אחרות המצדיקות פיצוי, המבקש התייחס בבקשתו ובתשובה לתגובה לפגיעה בשמו הטוב בכבודו ובעבודתו.

המבקש הושעה מעבודתו עם הגשת כתב האישום ובהמשך פוטר מן המשטרה. דא עקא, כפי שכבר צוין לעיל, בסופו של יום המבקש הורשע בעבירת מרמה והפרת אמונים. אף אם המבקש היה עומד לדין מלכתחילה רק באשמת העבירה שבביצועה הוא הורשע, ספק רב מאד אם הייתה נמנעת השעייתו, וספק רב עוד יותר האם ניתן היה להימנע מפטוריו משירות המשטרה בעקבות הרשעה בעבירה של מרמה והפרת אמונים. ממילא הרשעה בעבירה שכזאת, כורכת בתוכה פגיעה בשמו הטוב ובכבודו של מי שביצע אותה, ונסיבות אלה אינן מצדיקות פיצוי, הגם שהמבקש זוכה מעבירות אחרות, שחומרן קטנה במידה משמעותית.

28. עוד התייחס המבקש בבקשתו לפגיעה בחירותו שנבעה מהעובדה כי במהלך החקירה הוא נעצר למשך ארבעה ימים. אמת, החשד הראשוני שבגינו נעצר המבקש היה חשד לעבירת שוחד. המבקש לא הועמד לדין באשמה זו, אלא באשמת מרמה והפרת אמונים ועבירות נוספות. עובדה זו מלמדת, כי המשיבה בחנה היטב את התשתית הראייתית שהייתה בידה ערב הגשת כתב האישום, ומכל מקום עיון בהחלטת בית המשפט במ"י 63225-09-16 מלמד כי הסיבה המרכזית שבשלה נעצר המבקש לא היתה חומרת העבירות או ריבוי, כי אם חשש לשיבוש הליכי חקירה, שהתבסס על ראיות שהקימו חשד סביר קונקרטי לכך שכבר בוצעה פעולה של שיבוש החקירה על ידי המבקש.

29. זאת ועוד, העבירה שבה הורשע המבקש, מרמה והפרת אמונים, שייכת, על פי הערכים המוגנים העומדים בבסיסה, לאותה קבוצת עבירות שבגין נחשד מלכתחילה. כך עבירת מרמה והפרת אמונים נועדה להגן על טוהר המידות בשירות הציבורי ועל תקינות פעולת הרשות, כשם שעבירת השוחד ועבירת קבלת דבר במרמה שמבוצעת על ידי עובד ציבור בקשר עם תפקידו נועדו להגן על ערכים אלה.

30. סיכומם של דברים, מכלול הנסיבות שבהן הועמד המבקש לדין ונסיבות זיכוי מחלק מהן העבירות אינו מצדיק פסיקת פיצוי למבקש.

31. זכות ערעור לבית המשפט המחוזי בירושלים - על פי החוק.

32. 1המזכירות תשלח ההחלטה לצדדים.

ניתנה היום, כ"ב אב תשפ"ג, 09 אוגוסט 2023, בהעדר הצדדים.

עמוד 7

